

KÖZLEMÉNYEK

T. NELLES

A NÉMET DEMOKRATIKUS KÖZTÁRSASÁG NEMZETI NÉPHADSEREGE, A SZOVJETUNIÓ FEGYVERES ERŐI ÉS A TÖBBI SZOCIALISTA HADSEREG FEGYVERES SZÖVETSÉGÉNEK FEJLŐDÉSÉHEZ

A Német Demokratikus Köztársaság fennállása 30. évfordulójának előkészítése során a dolgozók kiemelkedő eredményekkel járultak hozzá a szocializmus hatalmának további erősítéséhez. Az évforduló alkalmából a társadalmi élet minden területén mérleget készítették. Az a tudat, hogy az NDK megalapítása és fejlődése történelmi és nemzetközi horderejű, a mai és a jövőbeli feladatok megoldásánál a politikai felelősségérzet és a forradalmi harcosság döntő hajtóerejének bizonyul. Hiszen minduntalan igazolódik, hogy helyes az az út, amelyet — élén harcos marxista—leninista pártjával és szövetségben az egész dolgozó néppel — munkásosztály jár, amióta a Szovjetunió felszabadította a fasizmus alól. Ezt az utat az 1978 elején kiadott „A NSZEP története” szerint teljes egészében „a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet világtörténelmi korszakának — amelyet a Nagy Októberi Szocialista Forradalom nyitott meg — jellege és törvényszerűségei” határozzák meg.¹

Miként összességében az NDK gyarapodása és fejlődése, ugyanúgy fegyveres védelme is elválaszthatatlanul egybeforrt a szocialista világrendszernek és fő erejének, a Szovjetunióknak a fejlődésével. A szovjet fegyveres erők németországi hadseregcsoportja az első naptól fogva, amióta a Hitler-ellenes koalíció határozata értelmében az egykori német állam területén állomásozik, hogy biztosítsa a nehezen kivívott békét, védelmezi a német nép érdekeit. Éveken át egyedül viselte a felelősséget az NDK-ban az antifasiszta-demokratikus átalakulás és a szocializmus alapjainak lerakása külső védelméért. Mint „annak a szovjet hadseregnek egyik elővédje”, melynek egységeit és alegységeit, hála az SZKP és a szovjet kormány fáradhatatlan gondoskodásának, „a legújabb harci technikával” szerelték fel és „magasan képzett káderekkel” töltötték fel,² a németországi szovjet hadseregcsoport mindazokban a válságos helyzetekben, amelyeket az imperialista körök azért idéztek fel, hogy semmissé tegyék a német nép történetének történelmi fordulatát — ez egyúttal Európa történetének is fordulópontja —, a kijózanító erő szerepét játszotta, amely a legfékevesztettebb revansisták és háborús uszítók észhezterítéséhez vezetett. Ezzel döntően hozzájárult a népeknek egy új világháború kirobbanása ellen vívott harcához.

Az ötvenes évek közepén még inkább a szocializmus javára változtak meg a

1 Geschichte der SED. Abriss. (A NSZEP története. Vázlat) Berlin, 1978. 222. o.

2 Auf Gefechtsposten. Ein Buch über die Gruppe der Sowjetischen Streitkräfte in Deutschland. (Harcálláson. Könyv a Németországi Szovjet Hadseregcsoportról) Berlin, 1977. 11. o.

nemzetközi erőviszonyok. Ennek hatására a különböző politikai és társadalmi rendszerű államok tartós békés egymás mellett élésének új távlatai nyíltak. Egyidejűleg az USA és más kapitalista országok uralkodó körei keményebb irányvonalat követtek, hogy a szocializmust mind közvetlen katonai beavatkozással, mind ellenforradalmi akciókkal gyengítsék és visszaszorítsák. Világosan megmutatkozott az imperialistáknak az a törekvése, hogy szocialistaellenes és békét fenyegető politikájuk csapásának irányát egyre inkább Európába helyezték át. Így az 1954 októberi Párizsi Szerződés megkötésével és az NSZK-nak a NATO-ba való bevonásával nemcsak kiépítették az agresszív imperialista paktumot, hanem számszerűleg legerősebb, támadásra kész katonai egységeiket közvetlenül a szocialista világrendszer közép-európai határaitra tolták előre. A szélsőségesen kommunistaellenes, sovinizta és militarista erők az NSZK-ban mind elbizakodottabban léptek fel. Ennek az imperialista német államnak a kormányzata hivatalosan legfontosabb közeli céljának nyilvánította az NDK-nak, továbbá a Lengyel Népköztársaság, a Csehszlovák Köztársaság és a Szovjetunió nagy területeinek annexióját.

Ez a helyzet az európai szocialista államok további lépéseit tette szükségessé, hogy megtartsák és biztosítsák a békét. 1955 májusában aláírták a barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási Varsói Szerződést. Csak a belső fejlődés és a több éves sokoldalú együttműködés során megizmosodott rendíthetetlen politikai és katonai szövetség szavatolhatta megbízhatóan az adott körülmények között a szocialista közösség és minden egyes tagországának megbízható biztonságát.

A nevezetes varsói konferenciának ez az alapgondolata és a hozott határozatokban való egyetértés különösen történelmi horderejű volt az NDK számára. Néhány nappal később az NDK Népi Kamarája előtt Otto Grotewohl miniszterelnök kijelentette: „A Német Demokratikus Köztársaság... a Varsói Szerződésben részt vevő államok teljes védelme alá helyezte magát. Békés építőmunkája biztosított. Természetesen immár a maga részéről is mindent meg kell tennie” — hangsúlyozta Otto Grotewohl —, hogy segítse az európai béke biztosítását.³

A Nemzeti Néphadsereg létrehozása, amely az NDK Népi Kamarájának 1956. január 18-i törvénye alapján történt, megérlelődött, szükségszerű lépés volt ennek a legmélyebben internacionalista kötelezettségnek a megvalósítása útján. Az első szocialista német hadsereg, amelyben a német nép, különösen a német forradalmi munkásmozgalom leghaladóbb katonai hagyományai testesülnek meg, kezdettől fogva a közös védelmi szervezet részeként fejlődött. A Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének 1956 januári ülésén elfogadták az NDK küldöttségének azt az indítványát, hogy a Nemzeti Néphadsereg felállítását követően vonják be az NDK fegyveres alakulatait a Varsói Szerződés Egyesült Fegyveres Erőibe.

Jelen tanulmány nem foglalkozhat részletesen a Nemzeti Néphadseregnek, mint korszerű szocialista koalíciós hadseregnek a történelmi fejlődésével. Fontos értékelést adott erről a szocialista népek és hadseregek harcközösségéről 1975-ben Moszkvában kiadott könyv, melynek I. I. Jakubovszkij, a Szovjetunió marsallja volt a főszerkesztője. Ebben kiemelik, hogy a szocializmus alapjainak az NDK-ban való sikeres lerakása és megszilárdítása meghatározó volt a tekintetben, hogy a Nemzeti Néphadsereg közvetlenül szocialista típusú hadsereggé válhatott. A munkásosztálynak és marxista—leninista pártjának vezető szerepét kezdettől fogva a hadseregszervezés legfontosabb elvének tartották és követ-

3 Otto Grotewohl: Reden und Aufsätze. (Beszédék és cikkek) IV. k., Berlin, 1959. 482. o.

keztesen megvalósították. Eközben a Nemzeti Néphadsereg, mint a legfiatalabb szocialista hadsereg — folytatódik az értékelés —, hasznosíthatta a Szovjetunióban és a szocialista közösség más országaiban a hadseregszervezés során szerzett gazdag tapasztalatokat.⁴ Alegységeinek, egységeinek harcereje és harc-készültsége, mindenekelőtt az SZKP, a szovjet kormány és a szovjet hadsereg által nyújtott nagyvonalú segítségnek köszönhetően, történelmileg rövid idő alatt magas színvonalat ért el.

A tudatos, célratörő internacionalista állásfoglalás a saját katonapolitikában döntő erőforrásnak bizonyult az NDK győztes munkásosztálya számára a katonai kérdések megoldásában. Általánosított véleményként hangsúlyozta Erich Honecker, a NSZEP KB főtitkára, az NDK Államtanácsának elnöke a Nemzeti Néphadsereg létrehozásának tízéves évfordulója alkalmából: „A szovjet katonai doktrína lényegének az átvételével, amelyek alkalmazására valamennyi szocialista országban közel azonosak a feltételek, a Nemzeti Néphadsereg megteremtésénél — olyan kérdésekben, mint a hadsereg jellege, felépítése, vezetése, fegyverzete, kiképzése, a politikai és katonai nevelőmunka — sem új területek felfedezésére, sem kísérletekre nem volt szükség.”⁵

Így az NDK számára hatalmas előnyt jelentett, hogy a Nemzeti Néphadsereg megszervezésekor minden szükséges szovjet típusú és szovjet gyártmányú korszerű fegyverzet és felszerelés a rendelkezésre állt. A Szovjetunióval egyeztetett haditermelés az NDK számára nem csupán jelentős beruházási megtakarítást jelentett. A fegyverzettel és a technikai harceszközökkel együtt sor került a megfelelő dokumentációk és szabályzatok átvételére is. Ez lehetővé tette, hogy a baráti országból importált tudományos-technikai eredményeket nagy hatékonysággal alkalmazzák az NDK védelmi képességének erősítésére.

Az NDK párt- és állami vezetésének kérésére az első években tanácsadóként szovjet tisztok álltak a Nemzeti Néphadsereg magasabb parancsnokai, törzstisztszei és pártmunkásai oldalán. A tanácsadóknak nagy szerepük volt abban, hogy a munkásosztály katonai káderei, akiknek többsége nem rendelkezett a csapatvezetéshez szükséges hadtudományi képzettséggel és tapasztalattal, legyűrjék a kezdeti nehézségeket és gyorsan megszerezzék a szakképzettséget. A Szovjetunió legmagasabb katonai tanintézeteiben tanulmányozták a korszerű katonai ismereteket a Nemzeti Néphadsereg vezető káderei is. Ma százak viselik egyenruhájukon a szovjet katonai akadémiák jelvényeit.

A szovjet hadsereg támogatása és segítése egyre nagyobb mértékben kiterjedt a katonai élet minden területére. Ennek fontos alapját és feltételét jelentették a Nemzeti Néphadseregnek a németországi szovjet hadseregcsoporthoz fűződő baráti kapcsolata. A Magyar Néphadseregnek a szovjet Déli Hadseregcsoporthoz fűződő fegyverbarátsági kapcsolataihoz hasonlóan fejlődött az NDK-ban is a harcászati és politikai kiképzés terén a tapasztalatcsere, kezdődött meg az együttműködés a németországi szovjet hadseregcsoport szomszédos alegységeivel. Már 1957-ben a fegyverbarátsági kapcsolatok csúcspontját jelentették a szovjet hadsereg törzseivel és csapataival közösen végrehajtott hadgyakorlatok. Ily módon a Nemzeti Néphadsereg magasabb parancsnokai és törzsei közvetlenül a szovjet fegyvertársak példáján szereztek tapasztalatokat a modern harcselekmények megszervezésében és irányításában. Ezen túlmenően a közös had-

4 Die Kampfgemeinschaft der brüderlich verbundenen Völker und Armeen. (A testvéri szövetségben álló népek és hadseregek harcközössége.) Berlin, 1977. 256. o.

5 E. Honecker: Das Rad der Geschichte Lässt sich in Deutschland nicht mehr zurückdrähen. — Zur Militärpolitik der SED beim Aufbau und bei der Entwicklung der NVA. (A történelem kerekét már nem lehet visszafordítani Németországban. — A NSZEP-nek a Nemzeti Néphadsereg felállításával és fejlesztésével kapcsolatos hadpolitikája.) Zeitschrift für Militärgeschichte, Berlin, 1966/1. sz., 17. o.

gyakorlatoknak, valamint a testvéri együttműködés más formáinak, nagy politikai jelentősége volt. Ezek a legfiatalabb szocialista hadsereg tagjaiban és az NDK lakosságának széles köreiben erősítették a szocializmus közös védelmébe, a fegyveres szövetség erejébe vetett hitet és bizalmat.

Amikor 1961. augusztus 13-án a Nemzeti Néphadsereg alegységei és egységei, a munkásosztály munkásóralakulataival, a határőrséggel és a népi rendőrséggel közösen, a németországi szovjet hadseregcsoport támogatásával, ellenőrzés alá vették az NDK-nak Nyugat-Berlin felé addig nyitott államhatárát és megerősítették az NSZK-val közös államhatár védelmét, mindenki számára nyilvánvalóvá vált a szocialista államközösség egységének szerepe és jelentősége. Az intézkedések a Varsói Szerződésben részt vevő tagállamok közös politikai akcióját jelentették. Az NDK államhatárainak biztosításával megbízhatóan megvédték a szocialista világrendszer határait az európai agresszív imperialista körökkel szemben. „Megmutatkozott — mondja ki a NSZEP KB 1961. október 4-i állásfoglalása —, hogy a Német Demokratikus Köztársaságot sohasem győzhetik le. A Német Demokratikus Köztársaság a munkások és parasztok nagyon reális hatalma, amely a Szovjetunió, a szocialista tábor révén a legerősebb szövetségekkel rendelkezik.”⁶ Az imperialisták offenzívát akartak a szocializmus ellen, de a szocializmus volt offenzívában, amelynek a javára tovább változtak a nemzetközi viszonyok. Ennek kifejeződése volt az NDK szilárd osztály- és fegyveres szövetsége a Szovjetunióval és a többi szocialista állammal. Ez meghiúsította a hosszú távon előkészített és az NDK lakosságának „felszabadításaként” beállított imperialista agressziót és megmentette az európai békét.

A hatvanas évek elején a szocialista fegyverbarátsági kapcsolatokban magasabb szint köszöntött be. Ez a folyamat elválaszthatatlanul kapcsolódott az egész szocialista államközösség további megerősödéséhez és a szocialista államok szociális-gazdasági, politikai, társadalmi és kulturális-szellemi fejlődésének növekvő lényegbeli azonosságán alapult. Olyan feltételek között, amikor az imperialista erők a fegyverkezést erőltették, s ezzel egyidejűleg a szocialista államok valamennyi leszerelési javaslatát elutasították, elkerülhetetlen volt a szocializmus védelmi képességének további erősítése.

A szocializmus átfogó építésének előnyeit kihasználva az NDK, a Varsói Szerződés államainak védelmi követelményeivel összhangban, számot vetett a fegyveres védelem fokozásával. A megoldandó feladatok nagyságát és bonyolultságát nagymértékben a tudományos-technikai forradalomnak a hadügyre gyakorolt mélyreható befolyása határozza meg.

A fegyveres erők új, nagy hatékonyságú fegyverrendszerekkel és technikai harceszközökkel való felszerelése, az ehhez kapcsolódó teljes gépesítés, az elektronikai eszközök bevezetése lehetővé tették a korszerű harc követelményeinek megfelelő vezetést és biztosították a fegyverzet hatékony bevetését. A Nemzeti Néphadsereg fokozott harci erejének és harckészültségének ezek a mennyiségi- és mindenképp minőségileg új tényezői a szocialista államközösséggel való osztály- és fegyveres szövetség nagy erejéből származtak. Eközben a Szovjetunió példa nélkül álló úttörő tettei, amelyek a szocializmus védelmi erejének erősítésére irányultak, egybefolytak az NDK legnagyobb mértékű saját erőfejlesztéseivel. Erről az utóbbiról tanúskodott az általános hadkötelezettség 1962-es bevezetése, valamint a munkásosztálynak és az egész dolgozó népnek a NSZEP vezetésével kibontakozó nagyfokú aktivitása, mely az NDK honvédelmének további kiépítésére irányult.

Jelentős ösztönzést adott a szocialista fegyveres szövetség megszilárdításához

⁶ Dokumente der SED. (A NSZEP dokumentumai.) VIII. k., Berlin, 1962. 457. o.

az NDK és a Szovjetunió között 1964 júniusában kötött barátsági, kölcsönös segítségnyújtási és együttműködési szerződés. Hasonló kétoldalú szerződéseket kötött az NDK a hatvanas években a többi szocialista országgal, így 1967 májusában a Magyar Népköztársasággal. Ezekben a Varsói Szerződés tagállamai egyértelműen aláhúzták a szocialista vívmányok védelmére és a béke biztosítására irányuló megbonthatatlan katonai egységek és egybeforrottságukat. Ezzel együtt újolag megerősítették szoros barátságukat és testvéri együttműködésüket a Szovjetunióval és dicsőséges hadseregével, ami katonai területen a szocialista internacionalizmus legfontosabb kritériuma és a szocializmus megbízható védelmi erejének alapja.

A Nemzeti Néphadsereg és a szocialista államok testvéri hadseregei közti együttműködésről a fegyverbarátság elmélyítése érdekében 1965 januárjában kibocsátott rendelkezés alapján minden parancsnoki szinten fokozott intézkedéseket hoztak és hajtottak végre az együttműködés érdekében. 1968 óta szilárd hagyomány „a fegyverbarátsági hét”: a Szovjet Hadsereg Napja, február 23. és a Nemzeti Néphadsereg napja március 1. Ezekben a napokban különösen sokrétűen jutnak kifejezésre a fegyverbarátsági kapcsolatformák, amelyek hozzájárulnak a hadsereg tagjainak internacionalista neveléséhez. Megerősítik bennük annak tudatát, hogy a szovjet hadsereg — a szocialista védelmi koalíció fő ereje — oldalán megbízhatóan biztosított a szocializmus védelme.

Növekvő szerephez jutottak a fegyverbarátsági kapcsolatok a hadsereg tagjainál kibontakozó szocialista versenymozgalomban. A Nemzeti Néphadsereg parancsnokai, politikai szervei, párt és ifjúsági szervezetei e területen is mind jobban tudják hasznosítani a szovjet partner tapasztalatait. Ezáltal elérték, hogy a versenymozgalom mindenekelőtt a magas harci erő és harckészültség biztosítására irányul. Miként a szovjet hadseregben, a Nemzeti Néphadseregben is mind több versenymozgalmi kezdeményezés tűzte ki célul, hogy az időnormákat szárnyalják túl a kiképzésben, uralják mesterfokon a harci technikát és biztosítsák a harci közösségekben a kölcsönös pótolhatóságot. Különösen gazdag tapasztalatokat nyújtott a szovjet hadsereg „kiváló” mozgalma. E példa nyomán évről évre növekedett a Nemzeti Néphadseregben azoknak a száma, akik küzdelembe indultak a „kiváló katona”, illetve „kiváló közösség” címért.

A fegyverbarátság mind hatásosabb iskolájává vált a Nemzeti Néphadsereg számára a németországi szovjet hadseregcsoport törzseivel és csapataival való katonai együttműködés állandó tökéletesítése a harcászati és a hadműveleti-harcászati keretek között. Ennek szükségessége a politikai helyzet konkrét felteteleiből adódott. A Nemzeti Néphadsereg és a németországi szovjet hadseregcsoport egységei és alegységei az európai kontinensen az imperializmus fő erőivel állnak közvetlenül szemben. „Ez a katonaföldrajzi és politikai-stratégiai helyzet arra kényszerített és kényszerít bennünket — állapította meg H. Hoffmann hadseregtábornok, a NSZEP KB Politikai Bizottságának tagja és az NDK nemzetvédelmi minisztere —, hogy szünet nélkül küzdjünk a magas harcértékért és harckészültségért.”⁷

A szovjet fegyverbarátok magas teljesítményszintjéhez igazodva a Nemzeti Néphadsereg egységei és alegységei mindhárom haderőnemnél olyan képzettséget értek el a hatvanas évek kezdetére, hogy a harcfeleladatok megoldásában a németországi szovjet hadseregcsoport csapataival együtt vehettek részt. Ebben az időben vonják be a Nemzeti Néphadsereg erőit a Varsói Szerződés tagállamainak közös légvédelmi és más rendszerébe.

⁷ H. Hoffmann: Starkes Bündnis zum Schutz von Sozialismus und Frieden. (Erős szövetség a szocializmus és a béke védelmére.) Neues Deutschland, 1975. május 14., 3. o.

A Nemzeti Néphadseregnek a szovjet hadsereghez fűződő, magas színvonalon kifejlesztett fegyverbarátsági kapcsolatai alapot jelentettek a többi testvéri hadsereggel való együttműködés kiépítéséhez. Így az NDK területén folyt a „Quartett” (1963) és az „Októberi vihar” (1965) hadgyakorlat. Ezek az Egyesített Fegyveres Erők létrehozása óta először vettek részt négy államból törzsek és csapatok: a szovjet hadseregből, a lengyel hadseregből, a Csehszlovák Néphadseregből és az NDK Nemzeti Néphadseregből. Ugyancsak az NDK területén volt a „Fegyverbarátság” (1970) hadgyakorlat. Ez — katonai jelentősége, mérete és eredményei alapján — a szocialista államok védelmi szövetségének fennállása óta a legjelentősebb közös hadgyakorlat volt. A szocialista védelmi közösség mind a hét résztvevő hadseregének erői magas harckészültségről tettek bizonyosságot. A szárazföldi csapatok, a légierők és a flottaegységek kiemelkedő kiképzési szintje biztosította a korszerű harccselekmények összehangoltságát. Ugyanakkor a szövetséges hadseregek demonstrált védelmi képességében kiemelkedett a szovjet hadsereg vezető szerepe, ahogyan azt a testvéri hadseregek vezetői számos megnyilatkozásban méltatták.

„Egységben az erőnk!” Ennek a hét nyelvre lefordított központi jelmondatnak a kifejező ereje teljes igazolást nyert a táborokban, ahol sor került a fegyverbarátok találkozóira a gyakorlótereken való együttműködés során, valamint a hadgyakorlathoz kapcsolódó baráti találkozók sokaságán. Így a Magyar Néphadsereg tagjai az NDK Határőrségének egyik alegységénél voltak vendégek.⁸ Megismerték a határőrök politikai és harcászati kiképzését és meggyőződhettek magas harckészültségükről az NDK államhatárának megbízható védelmezése területén. Miként itt, a fegyvertársak számos személyes kapcsolata született meg a Varsói Szerződés valamennyi tagállamából érkezettekkel. A hadgyakorlat a szívélyes fegyverbarátság hatékony iskolájának bizonyult, amely a szövetséges haderőkön túl az NDK több millió állampolgárát ragadta magával. A testvéri szövetségben levő népek és hadseregek itt világosan megmutatkozó szoros harc-közössége a döntő eleme a szocialista államok külpolitikai stratégiája sikeres megvalósításának. Katonai potenciáljuk adott növekedési üteme kedvező külső feltételeket biztosított a szocialista építőmunka számára és olyan erőviszonyokat teremtett, amely végül is lehetővé tette, hogy hatékony lépéseket tegyenek a „hidegháború” felszámolására és a békés egymás mellett élés politikája érvényesítésére.

Amikor a hetvenes évek fordulóján a kommunista és munkáspártok a szocializmus, a demokrácia és a béke erőinek az imperializmus erőivel való világ-méretű összeütközésében újonnan kialakult helyzetet elemezték, továbbra is döntő jelentőséget tulajdonítottak a szocialista államközösség katonai erejéből fakadó tényezőnek. Hiszen megmutatkozott, hogy az imperializmus, bár rákényszerült arra, hogy erőteljesebben igazodjon a nemzetközi erőviszonyok reális feltételeihez, céljait nem adta fel. A fegyverkezési hajszá folytatásával és a nemzetközi feszültségek kiélezésével akarják elérni a legreakciósabb erők, hogy a nemzetközi erőviszonyok az imperializmus javára változzanak meg, és hogy ezáltal ebből a pozícióból érvényesíthessék az imperialista világuralmi törekvések lényegében változatlan agresszív céljait. Ugyanebben az irányban hatnak a maóista nagyhatalmi sovinizmus veszélyes külpolitikai mesterkedései. Ilyen feltételek között a szocialista államok békeoffenzívája folytatásához megbízható védelmi szervezetre van szükség.

A szocialista fegyveres szövetség megszilárdítását tekintve nagy horderejűek voltak a Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének 1969 márciusi bu-

⁸ Volksarmee, 1970/44. sz. 2. o.

dapesti határozatai. A Varsói Szerződés szellemének és szövegének megfelel a koalíció katonai szerveinek további kiépítése. „Ezek a katonai szervek biztosítják a szocialista államközösség védelmi képességének fokozását elősegítő feladatok hatékony megoldását.”⁹

A nemzeti katonai vezető szervek tevékenységével szoros kapcsolatban a magasabb színvonalú katonai együttműködésre döntő ösztönzés származott a honvédelmi miniszterek bizottsága és a Katonai Tanács rendszeres üléseiből, az Egyesített Fegyveres Erők törzseinek és technikai bizottságának tevékenységéből. Mindez nemzeti szinten és a szövetség keretein belül a haderőfejlesztésre vonatkozó hosszú távú, egymással összehangolt és koordinált tervezésen alapult. Miként a társadalmi élet más területein, a szövetséges szocialista hadseregek fejlődésében is a további közeledés folyamata valósult meg. A mind szorosabbá váló fegyverbarátsági kapcsolatok kialakításához való igazodás kiváltóképpen azt szolgálta, hogy a politikai és harcászati kiképzésben magasabb eredményeket érjenek el és az a célkitűzés kapcsolódott hozzá, hogy a szövetséges hadseregek minden tagja számára közvetlen élménnyé váljon a szövetségbeli összetartozás.

Az NDK-ban kezdeményezően és alkotóan azon dolgoztak, ahogyan a honvédelmi miniszteri bizottság 1972 februári tanácskozásán E. Honecker, a NSZEP KB első titkára és a Nemzetvédelmi Tanács elnöke értékelhette, hogy „a közösen elhatározott fejlesztési terveket teljes mértékben teljesítsék, a fegyverbarátságot és a hadseregeink közti együttműködést elmélyítsék, valamint tovább formálják és javítsák a Varsói Szerződés katonai szervezete vezető szerveinek tevékenységét.”¹⁰ E tekintetben különösen a Nemzeti Néphadsereg és a németországi szovjet hadseregcsoporthoz közti fegyverbarátsági kapcsolatok öltöttek mind szervezettebb és céltudatosabb jelleget.

Az NDK nemzetvédelmi miniszterének a Nemzeti Néphadsereg és a németországi szovjet hadseregcsoporthoz közti fegyverbarátság elmélyítéséről szóló 1969 decemberi rendelete, valamint a németországi szovjet hadseregcsoporthoz főparancsnokának hasonló célból kiadott utasítása képezte az alapot annak az együttműködésnek a nagyobb tervszerűségéhez és tömegmértékességéhez, amely már hosszú évek óta szilárd hagyományokkal rendelkezett. A fegyverbarátsági kapcsolatok új minősége konkrét alakot öltött olyan dokumentumokban, mint az NDK nemzetvédelmi minisztériuma és a németországi szovjet hadseregcsoporthoz főparancsnoksága közti egyeztetett tervek, valamint a két fél egységei és alegységei közti munkatervek. A tervdokumentumokat a Nemzeti Néphadseregben évről évre a párt irányvonalának megfelelően pontosították. Így a NSZEP KB az 1973 decemberi ülésén azt a feladatot szabta, hogy „a »szomszédos ezredel« a harcászati kiképzésben és a katonai életben mind szorosabban együtt kell működni. A hadsereg minden tagjának magának kell átélnie és alakítania a fegyverbarátságot, tanulnia a dicsőséges szovjet hadseregtől és versengenie a követésében.”¹¹

Ennek megfelelően fejlődött ki rendszeres tapasztalatcsere a különböző vezetési szinteken, valamint a két hadsereghez tartozók sokrétű közös tevékenysége a hagyományos „fegyverbarátsági hét” alatt és az egyeztetett harcászati kiképzésben. A „szomszédos ezredhez” fűződő kapcsolatokat átfogóan megszervezték. Mindennél az volt a döntő, hogy ez az együttműködés szilárd gyökeret verjen a hadseregbeliek tudatában.

⁹ Die Kampfgemeinschaft... i. m. 197. o.

¹⁰ E. Honecker: Reden und Aufsätze. (Beszédek és cikkek.) I. k., Berlin, 1975. 445. o.

¹¹ Aus dem Bericht des Politbüros an die 11. Tagung des ZK der SED. (A PB-nek a NSZEP KB 11. üléséhez intézett jelentéséből.) Berlin, 1973. 28. o.

Céltudatos munkát végeztek a vezető pártszervek. Az 1969/70-es kiképzési évvel kezdődően a Nemzeti Néphadsereg Politikai Főcsoportfőnöksége és a németországi szovjet hadseregcsoport Politikai Csoportfőnöksége évente közös intézkedési tervet dolgozott ki. A központi terv alapján a különböző felelősségi körrel rendelkező pártszervek a németországi szovjet hadseregcsoport megfelelő partnerével konkrét megállapodást kötöttek és megszervezték a sokoldalú együttműködést. A szervezetek különböző szintű kölcsönös tapasztalatszeréi és konzultációi megszorodtak. Erősödött a katonai sajtószervek és filmstúdiók együttműködése. Előadók cseréjével, akik referátumokat tartottak az egységeknél és alegységeknél, rendszeres tájékoztatást sikerült biztosítani a testvéri országok és hadseregek új fejlődési problémáiról. Rendszeresen felhasználták a katonai harci hagyományokat az internacionalista gondolkodási és magatartási mód megszilárdítására. Fegyverbarátsági kabinetek felállítására, a múzeumok vagy dicsőségsszobák közös látogatása, történelmi emlékhelyeken tett kirándulások a közös hagyományápolás szilárd alkotórészeivé váltak. Ezek és az együttműködés más bevált és továbbfejlesztett formái és módszerei lényegesen hozzájárultak, hogy a hadsereghez tartozók gondolkodásában, érzelmeiben és cselekedeteiben elmélyüljön a szocialista hazafiság és a proletár internacionalizmus egysége.

A NSZEP VIII. kongresszusa által támasztott katonai osztálymegbízatás szellemében a párt- és hadseregvezetés arra irányította a figyelmet, hogy a csapatok állandóan növekvő harcászati feladatai révén fejlessze tovább a szocializmus védelmi készenlétét. Mindenekelőtt a hadügy gyors fejlődése teremtett olyan új feladatokat, amelyeket a politikai munkában és a harcászati kiképzésben idejekorán figyelembe kellett venni és amelyeket a katonáknak a különböző, különösen nehéz, válságos harcászati helyzetek között szakavatottan, a legnagyobb hatékonysággal kell leküzdeni. Az felelt meg a továbbfejlesztett fegyverbarátsági kapcsolatoknak, hogy az együttműködést a Varsói Szerződés államközössége katonai erősítésének ezen a döntő területén tökéletesítették. Ezért hangzott a következőképpen a Nemzeti Néphadsereg és a határőrcsapatok NSZEP párt-szervezetei 1974 februári küldötttervezetén az egyik követelés: „Elsősorban a szovjet hadsereg politikai nevelőmunkájában és harcászati kiképzésében felállított mércékhez való még következetesebb alkalmazkodást” kell elérni.¹² A legtapasztaltabb és legerősebb szocialista hadsereghez való igazodása a NSZEP marxista—leninista katonapolitikájának fő ismérve volt és marad, egyúttal ez az NDK-beli további sikeres katonai fejlesztés elengedhetetlen alapja.

Rendkívül jelentős gyakorlati lépés volt e tekintetben, hogy a Nemzeti Néphadsereg valamennyi haderőneménél, fegyverneménél, szolgálati ágazatánál és szakcsapatánál olyan új kiképzési programokat vezettek be, amelyek erőteljesebb azonosságot mutatnak fel a szovjet hadsereg hadművelési-harcászati és harcászati kiképzésének alapelveivel és normatíváival.¹³ A „szomszédos ezredel” való szoros fegyverbarátsági kapcsolatoknak köszönhetően a Nemzeti Néphadsereg tagjai számára új lehetőségek adódtak arra, hogy a közvetlen kiképzési folyamatban tanuljanak a szovjet katonáktól. A fegyverbarátok segítségével tanulták meg a tisztek és tiszthelyettesek az új harci technika kezelését, még mielőtt azokat az egységek és alegységek harcászati struktúrájába bevezették volna. Egész alegységek közös begyakorlására is sor került. Újat jelentettek ennek során az együttműködés olyan elemei, mint a közös tüzérségi lövészet, a

¹² W. Verner: Für hohe Kampfkraft und Gefechtbereitschaft. (Magas harcerőért és harcászati készenlétért.) Parteiarbeiter, Sonderheft 1974/1. sz., 36. o.

¹³ H. Hoffmann: Sozialistische Landesverteidigung. Aus Reden und Aufsätzen. (Szocialista honvédelem. Beszédekből és cikkekből.) 1970—1974. Berlin, 1974. 419. és köv. o., 516. és köv. o.

közös páncélos, járművezetési és lőkiképzés, a csoportos rakétaindítás, közös tábor és híradóegységek, közös műszaki kiképzés. Különösen nagy mértékben szolgálta a katonai mesterség elsajátítását és a fegyverbarátsági kapcsolatok elmélyítését a Nemzeti Néphadsereg és a németországi szovjet hadseregcsoporthoz tagjaiból összeállított rajokkal, kiszolgáló és kezelőszemélyzetekkel végrehajtott kiképzés. A „szomszédos ezreddel” való szorosabb együttműködés, ahogyan H. Kessler vezérezredes, az NDK nemzetvédelmi miniszterének helyettese és a Nemzeti Néphadsereg vezérkari főnöke értékelte, kedvező feltételeket teremtett ahhoz, hogy lényegesen lerövidítsük a szovjet hadsereg „új elméleti ismereteinek és gyakorlati tapasztalatainak átvételéhez vezető utat”, és hatásosan kihasználjuk az ezáltal szerzett időnyereséget, mint a szocializmus katonai erősítésének tényezőjét.¹⁴ Ezt bizonyították a Nemzeti Néphadsereg valamennyi haderőneménél a politikai nevelőmunka és a harcászati kiképzés terén elért magasabb eredmények. E. Honecker, a NSZEP KB főtitkára és a Nemzetvédelmi Tanács elnöke 1975 szeptemberében a légierő és légvédelem alegységeinél tett látogatásakor úgy értékelte az alegységek és egységek harcerejének és harckészültségének további növekedését, mint annak élő bizonyítékát, hogy mindinkább a katonai hétköznapi vezérgondolatává válik a jelszó: „Ha a Szovjetuniótól tanulunk, győzni tanulunk.”¹⁵

A hadügy tovább fejlődő forradalmának körülményei között csorbíthatatlanul érvényes Lenin felismerése, amely szerint „tudomány nélkül... nem lehet korszerű hadsereget létrehozni.”¹⁶ Mindenekelőtt alapvető jelentőségűek a szovjet hadtudomány legújabb eredményei a tekintetben, hogy a szocialista védelmi szövetség keretein belül fejlődjék a katonai elméleti gondolkodás. Fokozottabb ütemben kerültek sorra a katonai elméleti konferenciák. Így 1971-ben és 1975-ben Moszkvában és 1973-ban Szófiában. A hetvenes évek közepétől az együttműködés a hadtudományi munka öt éves tervezése alapján történik.

Ahogyan a Nemzeti Néphadseregnek a szovjet hadsereggel való fegyverbarátsági kapcsolatai előtérbe kerültek, úgy bővültek a lehetőségek, hogy a tudományos ismeretek gyors növekedését nagy hatékonysággal használtsuk a csapatok harci erejének és harckészültségének fokozására. Ez a Nemzeti Néphadsereg kádereinek szovjet tanintézetekben való fokozott kiképzésével és továbbképzésével, közös tudományos rendezvényekkel és tanulmányi küldöttségek intenzív cseréjével valósult meg. A Nemzeti Néphadsereg valamennyi vezetési szintjének a káderei rendszeresen vettek részt speciális tanfolyamokon, előadásokon és tapasztalatcseréken, amelyeket a szovjet hadseregben a hadművészet új kérdéseiről, különösen a hadművelési művészetéről és a harcászatról, ezeknek a kiképzési folyamatban való gyakorlati alkalmazásáról rendeztek. Fokozott mértékben áll szovjet irodalom a korszerű tudományos ismeretek eszközeként rendelkezésre. Így 1975-ben csupán az NDK katonai kiadójánál 30 szovjet mű jelent meg a katonapolitika, a hadtudomány és az emlékirat-irodalom területén. A Szovjetunió könyveiből és folyóirataiból 1582 fordítás készült. Ennek az állandóan gazdagodó, a háború és a fegyveres erők kérdéseivel foglalkozó marxista—leninista kincsésbányának a rendszeres tanulmányozásához és kiaknázásához kapcsolódott az emelt szintű saját hadtudományi munka. Erőteljesebben került előtérbe a kölcsönös tapasztalatcsere. Közös kutatómunkában mélyítet-

14 H. Kessler: Der Beitrag der NVA zur weiteren Stärkung des sozialistischen Verteidigungsbündnisses. (A Nemzeti Néphadsereg hozzájárulása a szocialista védelmi szövetség további erősítéséhez.) Militärwesen, 1972/3. sz., 7. o.

15 L. Neues Deutschland, 1975. szeptember 12.

16 Előadói beszéd a dolgozó kozákok 1. összoroszországi kongresszusán. 1920. március 1. Jegyzőkönyvi feljegyzés. V. I. Lenin Összes Művei, második kiadás, 40. k., Budapest, 1974. 158—177. o.

tük el a szocializmus védelmi képességének új követelményeire vonatkozó egységes megközelítési felfogást. Közösen a szovjet hadsereg és más testvéri hadseregek specialistáival, a Nemzeti Néphadsereg szakemberei hozzájárultak a haditechnikai kutató- és fejlesztési munkákhoz is.

Az egyre terebélyesedő és mélyülő fegyverbarátság lecsapódott a szocialista versenymozgalomban is. Az olyan jelentős politikai alkalmakkor beérkezett kötelezettségvállalásokra, mint a fasiszta iga alóli felszabadulás 30. évfordulója, a Varsói Szerződés 20. évfordulója és a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 60. évfordulója, az volt a jellemző, hogy azokban közvetlenül napvilágra került a tervszerűség, a szervezethez és a tudatosság egysége. Ahogyan az új versenymozgalom, „A katonavállalás 78 — éberen és harcészen szocialista hazánk védelmére” tanúsítja, a „szomszédos ezredhez” fűződő kapcsolatokat mind céltudatosabban hasznosítják, hogy egyesítsék erőiket a politikai és katonai kiképzésben elérendő példamutató eredményekért vívott, kezdeményezésekben gazdag küzdelemben.

A következő számadatok azt tanúsítják, hogy a hetvenes években a fegyverbarátsági kapcsolatok tömeges jellegűvé fokozódtak: Az 1974/75-ös kiképzési évben a Nemzeti Néphadsereg és a németországi szovjet hadseregcsoport alegységei és egységei között mintegy 570 szilárd tervszerű kapcsolat állt fenn. A fegyverbarátok kerekén 4400 találkozója került sor, amelyen a Nemzeti Néphadsereg minden tagja átlag kétszer részt vett. A Nemzeti Néphadsereg északi katonai kerületének kapcsolataira vonatkoztatva ez azt jelenti, hogy csupán a „fegyverbarátsági héten” 1975 február végén a két hadseregnek több mint 25 000 tagja vett részt közös rendezvényeken. Két évvel később azonos alkalomból több mint 75 000 katona jött össze, cserélt tapasztalatot, mérte fel erejét, szilárdította meg a szocialista fegyverbarátságot a politikai és katonai kiképzésben mutatott magas teljesítményével.

A szovjet hadsereggel való fegyverbarátság sikeres fejlesztésének alapfeltétele a Nemzeti Néphadsereg törzseinek és csapatainak megnövekedett képzettségi foka volt, amit a Varsói Szerződés tagállamainak közös légvédelmi rendszerében és a keleti-tengeri szövetséges flották harckészültségi szolgálatában kapott feladatok teljesítése igazol. Ezen túlmenően ismételt próbára tették és tökéletesítették az Egyesített Fegyveres Erők állományába tartozó egységek és alegységek együttműködését.

A Nemzeti Néphadsereg tagjai megnövekedett teljesítőképességüket jelentős részben azokon a törzsszervezési és csapatgyakorlatokon tanúsították, amelyeket évente rendeztek különböző célkitűzéssel a németországi szovjet hadseregcsoporttal közösen. Ezek során rendszeresen ellenőrizték és fokozták a csapatok harckészültségét, a harci technika megbízhatóságát, a magasabb parancsnokok és törzsek vezetési művészetét, valamint a hadsereg tagjainak katonai mesterségbeli tudását.

A harci szövetség megszilárdításának kiemelkedő csúcspontjává vált a „Pajzs 72” és a „Pajzs 76” hadgyakorlat. Ezek rávilágítottak arra, hogy az egyöntetűség milyen magas fokát érték el a szövetséges fegyveres erők az osztályjelleg, a politikai megbízgatás, fegyverzet és felszerelés, sőt a harcászati és hadműveleti felfogás, a kiképzési szint, a megingathatatlan harci szellem és a szilárd szocialista fegyverbarátsági kapcsolatok területén.

A fegyverbarátság további elmélyítéséhez is erőteljes ösztönzést adott az NDK és a Szovjetunió között 1975. október 7-én megkötött barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés, valamint az NDK-nak a Magyar Népköztársasággal, a Mongol Népköztársasággal, a Lengyel Népköztársasággal, a Csehszlovák Szocialista Köztársasággal, a Bolgár Népköztársasággal és

a Vietnami Szocialista Köztársasággal kötött szerződése. Ezek a szerződések megfelelnek a szocialista országok közti közeledés törvényszerűségének és körvonalazzák „az együttműködés alapvető irányait... egészen a 21. századba nyúlóan”, ahogyan Erich Honecker, a NSZEP KB főtitkára és az NDK Államtanácsának elnöke a közelmúltban értékelte.¹⁷

Az SZKP XXV. kongresszusának és a szocialista államközösség többi testvérpártja kongresszusainak határozatait teljesen egyértelműen rögzítik a békéért és a népek biztonságáért vívott harc feladatait. A NSZEP IX. kongresszusának tett KB jelentés hangsúlyozza: „Ha az eltelt három évtizedben sikerült megőrizni a világbékét és csökkenteni a háborús veszélyt, úgy az mindenekelőtt a Szovjetunió katonai erejének és békepolitikájának, a Varsói Szerződés szervezetének köszönhető. Közös politikai és védelmi szervezetünk kiépítésének a jövőben is állandóan megfelelő figyelmet fogunk szentelni.”¹⁸ Ebből az alapállásból kiindulva, a NSZEP IX. kongresszusa így határozta meg a Nemzeti Néphadsereg osztály megbízatását: „A dicsőséges szovjet hadsereggel és a többi testvéri szocialista hadsereggel vállalva és szilárd fegyverbarátságban megbízhatóan meg kell védeni a Német Demokratikus Köztársaság és a szocialista közösség minden államának szocialista rendjét és állampolgárainak békés életét az imperializmus és a reakció agresszív erőinek minden támadásával szemben.”¹⁹ Ennek a hazafias és internacionalista kötelezettségnek a példamutató teljesítése egyúttal annak a legfontosabb alapját képezi, hogy a testvéri kapcsolatban levő népek és hadseregek szoros katonapolitikai egybeforrottságát és katonai együttműködését tovább szilárdítsuk. A Szovjetunióval és a többi szocialista országgal való megingathatatlan harcközösség megsokszorozza országunk erőfeszítéseit és teljesítményeit, ahogyan az újfent, megnyilatkozott Sigmund Jähnnek, a Nemzeti Néphadsereg tisztjének, az első német űrhajós-repülőnek hősi tettében. Az a nemzeti büszkeség, amely a Nemzeti Néphadsereg tagjait és az NDK minden állampolgárát magával ragadta, a szocialista internacionalizmus szellemében fogant gondolkodás, érzés és cselekvés elválaszthatatlan alkotórésze.

Ennek során egynek tudják magukat a többi testvéri néppel és hadsereggel. Röviddel ezelőtt erősítette meg Czinege Lajos hadseregtábornok, a Magyar Népköztársaság honvédelmi minisztere, aki egy magyar katonai delegáció élén az NDK-ban tartózkodott, hogy a Magyar Néphadsereg „mindig képes és kész, hogy a szovjet hadsereg oldalán, fegyvertársaival egy sorban, maradéktalanul teljesítse azokat a feladatokat, melyek határaink, hazánk védelméből, nemzetközi kötelezettségeinkből fakadnak. ... A közös céljainkért, a szocializmus felépítéséért, a társadalmi haladásért, a békéért és a nemzetközi biztonság megszilárdításáért vívott harcunk mind szorosabban összekapcsolja népeinket és államainkat.”²⁰

Ameddig az uralkodó imperialista körök és a militarizmus más védelmezői a fegyverkezési versenyt erőltetik, fennáll a világbéke állandó veszélyeztetése. „A béke és biztonság szavatolása — olvashatjuk a NSZEP programjában — a Német Demokratikus Köztársaságtól is a védelmi készülség további erősítését követeli meg.”²¹

17 E. Honecker: Die Aufgaben der Partei bei der weiteren Verwirklichung der Beschlüsse des IX. Parteitages der SED. (A párt feladatai a NSZEP IX. kongresszusának határozatai további megvalósítására.) Berlin, 1978. 12. o.

18 Protokoll der Verhandlungen des IX. Parteitages der SED. (A NSZEP IX. kongresszusának jegyzőkönyve). 1. k., Berlin, 1976. 39. o.

19 Uo. 132. o.

20 Neues Deutschland, 1978. július 1/2. 2. o. és 1978. július 6. 2. o.

21 Protokoll der Verhandlungen des IX. Parteitages der SED. (A NSZEP IX. kongresszusának jegyzőkönyve.) 2. k., Berlin, 1976. 256. o.

Az NDK dolgozói a marxista—leninista párt vezetésével a NSZEP IX. kongresszusának határozatait megvalósítása során jelentős eredményeket értek el abban is, hogy a honvédelmet a korszerű követelményeknek megfelelő szinten tartásuk. Ennek során megdönthetetlen meggyőződéssé vált, hogy ezt a feladatot, szoros testvéri szövetségben a Szovjetunióval és a szocialista közösség többi államával, eredményesen megoldják. Szocialista hazafiságuk és proletár internacionalizmusuk mind átfogóbban és mélyebben támaszkodik a történelmi folyamatok és jelenségek lényegébe való betekintésre, amelyek mind nemzetközi téren, mind saját országunkban törvényszerűen zajlanak. A Nemzeti Néphadsereg tagjai, mint hazafiak, szocialista hazájukat védik. Egyúttal következetes proletár internacionalisták, amennyiben katonai osztálymegbízásuk teljesítésével hozzájárulnak a szocialista közösség védelmi képességének erősítéséhez.

Az NDK fejlődése 1949 októberi megalapítása óta a Szovjetunióval és a többi szocialista országgal való szilárd szövetségben megy végbe. Ez a megbonthatatlan testvéri osztály- és fegyveres szövetség a biztos alapja minden jelenlegi és későbbi sikerünknek, amelyeket a fejlett szocialista társadalom építése és a kommunizmusba való fokozatos átmenet feltételeinek a megteremtése során elérünk.